

**Bruselj, 6. marec 2026
(OR. en)**

7112/26

**JEUN 38
SOC 140
POLGEN 58
EDUC 76
EMPL 57
GENDER 20
AG 43
ENV 205
ECOFIN 300
COMPET 291
FREMP 92**

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj:	za generalno sekretarko Evropske komisije: direktorica Martine DEPREZ
Datum prejema:	5. marec 2026
Prejemnik:	Thérèse BLANCHET, generalna sekretarka Sveta Evropske unije
Št. dok. Kom.:	COM(2026) 110 final
Zadeva:	SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ Strategija o medgeneracijski pravičnosti

Delegacije prejmejo priloženi dokument COM(2026) 110 final.

Priloga: COM(2026) 110 final

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 5.3.2026
COM(2026) 110 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Strategija o medgeneracijski pravičnosti

{SWD(2026) 80 final}

1. Uvod

V **strategiji za medgeneracijsko pravičnost** je izražen cilj Evropske komisije, ki je zagotoviti, da bodo današnje odločitve pozitivno prispevale tudi k priložnostim, ki jih prinaša prihodnost, ter da bodo koristi in odgovornosti pravično porazdeljene med vse starostne skupine. Namen strategije je spodbujati pristope politik, ki združujejo gospodarsko blaginjo in dobrobit, okoljsko odgovornost, socialno in teritorialno kohezijo, fiskalno vzdržnost ter demokratično udeležbo. Prav tako je njen namen okrepiti glas mladih, ki so prihodnost EU, in zagotoviti medgeneracijsko solidarnost.

Ob podpori konkurenčnega tržnega gospodarstva, močnih družbenih modelov ter kakovostnih in vključujočih javnih storitev je **EU dosegla eno najnaprednejših ravni enakih možnosti na svetu**. V svetu, ki ga zaznamujejo vse večja nestabilnost in pospešene globalne spremembe ter v katerem dolgoročni demografski, tehnološki, gospodarski, družbeni, podnebni in okoljski trendi vplivajo na to, kako se ustvarjajo priložnosti in kako so te porazdeljene, je bistveno, da se pozornost ponovno nameni medgeneracijski pravičnosti. To bo pomagalo zagotoviti, da se bodo priložnosti za mlade, ki so temelj prihodnje Evrope, še naprej povečevale ter da bo EU lahko svojim prebivalcem zagotovila trajnostno in vključujočo dobrobit.

Strategija je projekt zaupanja in sodelovanja, zasnovan v okviru postopka sooblikovanja,¹ ki je vključeval namenski evropski državljanski forum o medgeneracijski pravičnosti². Odraža zamisli in priporočila državljanov, deležnikov in skupnosti po vsej Evropi. Ljudje vseh starosti, iz različnih okolij in regij so skupaj preučevali, kako EU opremiti, da se bo lahko bolje spopadala z vse večjimi in medsebojno povezanimi izzivi v prizadevanju za boljšo prihodnost.

Na vrhu ZN o prihodnosti leta 2024 so EU in njene države članice podprle pakt za prihodnost in izjavo o prihodnjih generacijah³. Več kot tretjina držav članic EU v svojih ustavah omenja prihodnje generacije in/ali pa je vzpostavila namenske institucionalne okvire, ki poudarjajo pomen zaščite priložnosti za prihodnje generacije. To je tesno povezano z izvajanjem Agende 2030 in ciljev trajnostnega razvoja, ki predstavljajo globalni skupni načrt za mir in blaginjo ljudi in planeta, zdaj in v prihodnosti.

Komisija s to strategijo prispeva k trdni zavezi EU, da bo izkoristila ta globalni zagon, pri čemer se zaveda, da sta zaščita miru, človekovih pravic in planeta ter hkrati izboljšanje dobrobiti prihodnjih generacij in spodbujanje solidarnosti med sedanjimi generacijami del evropske identitete, vrednot in dolgoročnih strateških interesov⁴.

Namen strategije, ki temelji na dolgoročni odgovornosti, medgeneracijski solidarnosti in teritorialni pravičnosti, je prispevati tudi k povrnitvi zaupanja v javne institucije, oblikovanju trajnostne in pravične prihodnosti ter zagotavljanju, da današnji napredek krepi temelje za jutri.

2. Spreminjajoče se obzorje priložnosti

¹ Podporno gradivo za oblikovanje strategije.

² Evropski državljanski forum o medgeneracijski pravičnosti.

³ Izjava o prihodnjih generacijah – ZN.

⁴ Pogodba o Evropski uniji v členu 3(3) določa, da Unija spodbuja medgeneracijsko solidarnost, v Listini o temeljnih pravicah pa je poudarjeno, da je uživanje temeljnih pravic povezano tudi z odgovornostjo do prihodnjih generacij. Med drugimi pobudami ključni primeri, kot sta evropsko leto aktivnega staranja 2012 in evropsko leto mladih 2022, poudarjajo osredotočenost Unije na medgeneracijsko kohezijo. V sporočilu o demografskih spremembah iz leta 2023 je medgeneracijska pravičnost postavljena v središče politike, v poročilu o strateškem predvidevanju za leto 2025 pa je opredeljena kot eno od osmih ključnih prednostnih nalog.

Megatrendi, ki vplivajo na medgeneracijsko ravnovesje:

Mladi Evropejci odraščajo v času hitre preobrazbe, hkrati pa se soočajo s temeljnimi izzivi. Demografske spremembe in migracije, zeleni in digitalni prehod ter spreminjajoče se geopolitično okolje na novo opredeljujejo način ustvarjanja priložnosti in njihove porazdelitve med generacijami, vključno na področjih izobraževanja, zaposlovanja in stanovanj⁵. Te spremembe vplivajo na ljudi v vseh življenjskih obdobjih in ustvarjajo skupno obzorje odgovornosti, ki ponuja izjemno priložnost za prenovu družbenega, gospodarskega in demokratičnega modela EU na načine, ki koristijo sedanjim in prihodnjim generacijam⁶.

Z medgeneracijskega vidika bistveno vprašanje ni sprememba sama po sebi, temveč to, ali odločitve, ki jih sprejemamo danes, izboljšujejo možnosti ljudi za uspeh v življenju ter povečujejo ali omejujejo priložnosti za prihodnje generacije. Daljša življenjska doba, tehnološki napredek in prehod na podnebno nevtrarno gospodarstvo s trajnostno rabo virov lahko okrepijo blaginjo in dobrobit v vseh življenjskih obdobjih. Za doseg tega bodo potrebni dolgoročna vizija, zapisana v zakonodaji, predhodne naložbe, podpora aktivnemu udejstvovanju skozi celotno delovno dobo in trajna medgeneracijska pravičnost.

Demografski prehod preoblikuje družbe, kar vpliva na dostop mlajših generacij do stanovanj, dela in dohodka ter na dolgotrajno oskrbo in zdravstveno varstvo. Hkrati lahko aktivno staranje, medgeneracijski prenos znanja ter razširjeno udejstvovanje v gospodarstvu in družbi prispevajo k daljšemu in bolj zdravemu življenju. Z naložbami v vseživljenjsko učenje, prožne oblike dela in starosti prijazne skupnosti lahko demografske spremembe postanejo priložnost za vse generacije.

Podnebje in narava sta še en jasn primer. Odločno ukrepanje na področju varstva podnebja in okolja preprečuje veliko višje stroške za mlajše in prihodnje generacije ter predstavlja naložbo v njihovo zdravje, varnost in življenjske pogoje, hkrati pa danes prinaša oprijemljive koristi za ljudi vseh starosti v obliki čistejšega okolja, izboljšane javnega zdravja, energetske in vodne varnosti ter odpornejših skupnosti. Nasprotno pa bi neukrepanje znatno vplivalo na blaginjo prihodnjih generacij. Vključujoče upravljanje zelenega prehoda prispeva h kakovostnim delovnim mestom, izboljšanju življenjskih pogojev, cenovni ugodnosti ter krepitvi odpornosti in energetske varnosti EU.

Digitalizacija, umetna inteligenca in vesoljska tehnologija preoblikujejo izobraževanje, delo, življenjski slog in demokratično udeležbo v vseh življenjskih obdobjih. Čeprav ti prehodi zahtevajo prilagajanje, pa hkrati nudijo več priložnosti. Vseživljenjsko učenje, izpopolnjevanje in preusposabljanje ter inovacije, osredotočene na človeka, lahko zagotovijo, da tehnološki napredek koristi vsem generacijam, mladim omogoči uspeh na spreminjajočem se trgu dela ter podpira udejstvovanje in avtonomijo skozi celotno daljšo življenjsko dobo. **Spreminjajoča se narava dela** preoblikuje zaposlovanje, poklicne modele in organizacijske strukture, kar lahko ob neustreznem upravljanju dodatno poveča neenakosti, mlade pa postavi pred manj linearne in bolj negotove poklicne poti.

Ob vseh teh spremembah bo od današnjih odločitev o naložbah, javnih financah, fiskalnih sistemih, pokojninskih sistemih in ureditvi, ki vplivajo na stanovanja, izobraževanje, zdravstveno varstvo, otroško varstvo, dolgotrajno oskrbo, delo in porazdelitev bogastva, odvisno, ali bodo prihodnje generacije podedovale vse večje omejitve ali večjo zmožnost ukrepanja⁷.

⁵ Evropska komisija je opredelila 14 megatrendov, ki so ključni za prihodnost EU in jih spremlja prek svojega [vozlišča za megatrende](#).

⁶ Dokument ESPAS za leto 2025 o medgeneracijski pravičnosti ponuja jasn pregled izzivov in priložnosti, ki jih megatrendi prinašajo v zvezi z medgeneracijsko pravičnostjo.

⁷ V poročilu o strateškem predvidevanju za leto 2025 je predstavljenih osem ključnih področij, na katerih lahko EU ukrepa, da bi evropske izzive spremenila v priložnosti.

Medgeneracijski pristop zato zahteva odločnost, ki temelji na skupni odgovornosti in solidarnosti, da bodo vse generacije, predvsem pa mladi, ne le pripravljene na prihodnost, temveč opremljene za njeno sooblikovanje, pri tem pa se bodo lahko oprle na izkušnje, prispevek in solidarnost vseh generacij.

Priložnosti in tveganja se skozi različna življenjska obdobja spreminjajo, zato se med generacijami pojavljajo precejšnje vrzeli pri dostopu do izobraževanja, varnega okolja, stabilne zaposlitve, stanovanj, oskrbe, bogastva in dolgoročne varnosti. Zato je potreben povezovalen pristop, ki generacije združuje okoli skupnih ciljev za prihodnost.

Otroci in mladi imajo danes dostop do vse večjih priložnosti za učenje, potovanja, prostovoljno delo in izražanje mnenj⁸. So najbolj izobražena in digitalno podkovana generacija doslej, postavljena v ospredje tehnoloških inovacij,⁹ njihova pričakovana življenjska doba pa je bila v letu 2024 ocenjena na 81,7 leta. Vendar so mladi danes tudi bolj izpostavljeni motnjam na trgu dela in novim oblikam negotovosti, povezanim s hitrimi tehnološkimi spremembami in razširjenostjo nestandardnih oblik dela. Čeprav so na splošno visoko izobraženi, se mnogi odločajo za izobraževalne poti, ki niso vedno usklajene s spreminjajočimi se potrebami po spretnostih in nastajajočimi sektorji. Mnogi so izpostavljeni naglemu upadu temeljnih spretnosti. To lahko oteži prehod iz izobraževanja v stabilno zaposlitev, kar prispeva k razdrobljenim začetkom poklicne poti in poveča tveganje za negotovost zaposlitve. Ti ekonomski pritiski se prepletajo s širšimi družbenimi in psihološkimi izzivi, vključno s povišanimi ravnmi stresa, tesnobe in osamljenosti med mladimi, kar odraža negotovost, finančne pritiske in vse pogostejše primerjanje z drugimi v digitalnih okoljih. Izziv je tudi cenovna dostopnost stanovanj, ki mladim otežuje, da bi postali lastniki stanovanj in zapustili dom svojih staršev, s tem pa upočasnjuje njihov korak v samostojnost.

Tudi starejši se soočajo s spremenjenim obzorjem priložnosti, na kar vplivajo daljše in bolj zdravo življenje, pa tudi večje potrebe po dolgotrajni oskrbi in tveganje revščine v poznejšem življenjskem obdobju. Njihova sposobnost, da ostanejo aktivni, varni in povezani, je zelo različna. Zlasti pri ženskah se neenakosti, ki so se nakopičile skozi življenje, kažejo v večjem tveganju revščine in finančne negotovosti. Veliko starejših želi še naprej prispevati k družbi in trgu dela, vendar jih pri tem ovira hitra digitalizacija,¹⁰ pri čemer obstaja tveganje izključitve tistih z manj digitalnimi spretnostmi¹¹. Starizem je splošno razširjen: 52 % državljanov EU meni, da je starost največja šibka točka pri kandidatih za zaposlitev, saj starejši delavci pogosto veljajo za manj prilagodljive in manj digitalno kompetentne¹². Pomanjkanje osnovnih storitev in infrastrukture, vključno s širokopasovno, vpliva zlasti na nekatera podeželska območja z višjo povprečno starostjo prebivalstva.

Ekonomska varnost v poznejšem življenjskem obdobju je prav tako odvisna od ustreznosti in vzdržnosti pokojninskih sistemov, ki imajo osrednjo vlogo pri oblikovanju medgeneracijske pravičnosti, saj ustvarjajo ravnovesje med dohodkovno varnostjo starejših in dolgoročno odpornostjo javnih financ. Teritorialne vrzeli v zdravstvenem varstvu, dolgotrajni oskrbi, dostopu do ustanov za redno telesno dejavnost in mobilnosti dodatno vplivajo na neodvisnost, občutek osamljenosti, zdravstvene izide in kakovost življenja v starosti¹³. Starejši ljudje bodo

⁸ Poročilo o izvajanju strategije EU za mlade (2022–2024) – Urad za publikacije EU.

⁹ Po podatkih Eurostata je leta 2025 vsaj 75 % mladih, starih od 16 do 29 let, imelo vsaj osnovne digitalne spretnosti.

¹⁰ Spretnosti za digitalno dobo – Pojasnjeni statistični podatki – Eurostat.

¹¹ Digitalne spretnosti v letu 2023: vpliv izobrazbe in starosti.

¹² Diskriminacija v Evropski uniji – december 2023 – raziskava Eurobarometer.

¹³ Statistični podatki o invalidnosti – potrebe starejših po pomoči ali asistenci.

v prihodnosti živeli dlje, zaradi česar bodo potrebovali storitve na domu in prilagoditve, da bodo lahko še naprej živeli v svojem domu. Telesna dejavnost prispeva k izboljšanju splošnega počutja in kognitivnih funkcij ne glede na starost.

Spol ostaja glavni dejavnik neenakih možnosti in diskriminacije. Leta 2023 so ženske v EU na uro v povprečju zaslužile 12 % manj kot moški, leta 2024 pa je bila njihova stopnja zaposlenosti 70,8 % v primerjavi z 80,8 % pri moških¹⁴. Ženske nosijo tudi glavno breme obveznosti oskrbe. Mnoge se soočajo z diskriminacijo in spolnim nadlegovanjem, približno vsaka tretja pa je žrtev fizičnega ali spolnega nasilja, tudi na delovnem mestu. Sčasoma se te neenakosti pri zaposlovanju, plačilu in obveznostih oskrbe nakopičijo, to pa povečuje razlike med spoloma na področju dohodkovne varnosti, pokojnin in ekonomske neodvisnosti v poznejšem obdobju življenja.

Prikrajšane skupine se soočajo z dodatnimi težavami, ki zahtevajo presečni pristop. V povprečju je mogoče več kot četrtino dohodkovne neenakosti na trgu v Evropi pripisati podedovanim dejavnikom, kot sta socialno-ekonomski status¹⁵ staršev ali geografska lokacija. Mladi invalidi imajo pogosto težave pri prehodu v odraslost zaradi šibkih povezav med izobraževanjem in zaposlitvijo. Otroci so še vedno bolj izpostavljeni tveganju revščine kot celotno prebivalstvo. Teritorialne razlike, zlasti na podeželskih in oddaljenih območjih, omejujejo dostop do kakovostnega usposabljanja, stanovanj, prevoza in povezljivosti, kar še dodatno krepi beg možganov in povečuje delež mladih posameznikov, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo (NEET).

Strukturne ovire na področju izobraževanja in usposabljanja ter zaposlovanja, revščina, visoki stanovanjski stroški in dostop do storitev se kopičijo in se pogosto prenašajo iz generacije v generacijo, še posebej pa jih občutijo ljudje, ki se soočajo z diskriminacijo, vključno z osebami z migrantskim ozadjem, Romi in LGBTIQ+ osebami.

Vseživljenjski vidik sega onkraj današnjih generacij. S preučitvijo dolgoročnih demografskih, tehnoloških, okoljskih, podnebnih in socialno-ekonomskih trendov lahko predvidimo priložnosti in tveganja, s katerimi se bodo soočale **prihodnje generacije**. Čeprav še ne morejo voliti ali govoriti v svojem imenu, bodo današnje odločitve oblikovale njihovo obzorje priložnosti. Za medgeneracijsko pravičnost je zato treba odpraviti sedanje vrzeli in ustvariti prihodnost, v kateri bodo lahko tisti, ki se še niso rodili, uspešni.

3. Kakšne bodo posledice, če ne bomo ukrepali? Cena neukrepanja

Medgeneracijska pravičnost je strateška izbira za EU. Volilni cikli so pogosto kratki, kar povečuje spodbude za kratkoročne obete. Kadar se pri politikah ne upošteva v zadostni meri njihov vpliv na različne generacije, je cena, ki jo za to plačujejo gospodarstvo, okolje, družba in demokracija, vse višja. Zgolj zaradi podnebnih sprememb bi neukrepanje za EU pomenilo

¹⁴ Stanje glede plačne vrzeli med spoloma v EU – Evropska komisija; Vrzeli stopnje delovne aktivnosti žensk in invalidov – Eurostat.

¹⁵ OECD (2025), *To Have and Have Not – How to Bridge the Gap in Opportunities* (Imeti in ne imeti – kako premostiti vrzel v priložnostih), OECD Publishing, Pariz, <https://doi.org/10.1787/dec143ad>.

zmanjšanje njenega BDP za 7 % do dvomestnih odstotkov do konca stoletja¹⁶. Gospodarske izgube, povezane s podnebjem, se še dodatno stopnjujejo.¹⁷

Kjer so priložnosti neenakomerno porazdeljene med generacijami, ozemlji in družbenimi skupinami, so lahko gospodarske koristi čedalje bolj koncentrirane. Družbena mobilnost se lahko poslabša, neenakost poveča, zaupanje v pravičnost življenjskih priložnosti pa se zmanjša. Manj kot polovica Evropejcev meni, da imajo enake možnosti za napredovanje v življenju, le 38 % pa jih meni, da je večina izidov v njihovem življenju pravičnih, kar kaže na vse večje prepričanje, da življenje ni pravično¹⁸. To prepričanje kaže, kako pomembno je obravnavati nastajajoče razlike, zaradi katerih se gospodarske prikrajsanosti prenašajo z ene generacije na drugo, preden postanejo strukturne.

Neukrepanje lahko vpliva tudi na demokratično odpornost. Če se politike ne štejejo za dovolj odzivne na generacijske spremembe, se lahko zaupanje v institucije zmanjša. Čeprav je zaupanje v EU še vedno razmeroma veliko, je bistveno, da ga izkoristimo za okrepitev državljanskega udejstvovanja in demokratične odpornosti. Družbena izolacija je lahko povezana z manjšo državljansko udeležbo, nižjo volilno udeležbo in splošnim zmanjšanjem političnega udejstvovanja¹⁹. Dezinformacije lahko spodkopljejo zaupanje v institucije in medije, ogrozijo volitve ter ovirajo sposobnost državljanov za sprejemanje informiranih odločitev²⁰. Zaradi tega so družbe bolj izpostavljene pretresom, bolj odvisne od reaktivnih odzivov in manj sposobne samozavestno vlagati v prihodnost.

Ceno neukrepanja na področju medgeneracijske pravičnosti zato plačuje ne le gospodarstvo, temveč tudi demokracija, družba in okolje. Obravnavanje današnjih pritiskov na stanovanjski sektor, spretnosti, dostop do trga dela, javne finance, naravne vire, podnebje, sisteme zdravstvenega in socialnega varstva ter dostop do storitev je koristna priložnost, da opolnomočimo mlajše generacije, hkrati pa ponovno potrdimo solidarnost in pravičnost v vseh starostnih skupinah. Medgeneracijska pravičnost torej ni dodaten cilj, temveč pogoj za stabilnost, legitimnost ter trajnostno in čisto rast v prihodnjih desetletjih.

4. Vzpostavitev novih temeljev za pravičnost: nova medgeneracijska „pogodba“

Medgeneracijska pravičnost je odvisna od utrjevanja temeljev, na katerih sloni medgeneracijska solidarnost. Ta strategija je nova medgeneracijska „pogodba“, ki je bila oblikovana kot odziv na priporočila evropskega državljanskega foruma in odraža potrebo po povečanju priložnosti skozi čas, odpravi razlik med območji ter zagotovitvi, da se odločitve sprejemajo z dolgoročnejšo perspektivo. **Zagotavlja skupni okvir za usklajevanje predvidevanja, pravičnosti in odgovornosti**, da bi se z odločitvami, ki jih sprejemamo danes, okrepile priložnosti za sedanje in prihodnje generacije ter **okrepila družbena struktura EU**,

¹⁶ Ocena učinka za podnebni cilj za leto 2040, SWD(2024) 63 final, del 2/5, Priloga 7, oddelek 3.

¹⁷ [Economic losses from weather- and climate-related extremes in Europe \(Gospodarske izgube zaradi ekstremnih dogodkov, povezanih z vremenom in podnebjem v Evropi\) | Kazalniki | Evropska agencija za okolje \(EEA\)](#). Od 822 milijard EUR gospodarskih izgub, povezanih s podnebjem, ki so nastale v zadnjih 45 letih, jih je kar 25 % nastalo zgolj v zadnjih 4 letih.

¹⁸ [Pravičnost, neenakost in medgeneracijska mobilnost – februar 2023 – raziskava Eurobarometer](#).

¹⁹ [Dejavniki tveganja in posledice osamljenosti – Skupno raziskovalno središče: Znanstveno vozlišče EU](#).

²⁰ [Kodeks ravnanja EU glede dezinformacij | Evropska komisija](#). Z lažnimi novicami se več kot enkrat tedensko srečuje 63 % mladih Evropejcev, medtem ko jih 51 % meni, da so bili na spletu izpostavljeni dezinformacijam.

in sicer z združevanjem generacij okoli skupnih ciljev, skupne odgovornosti in skupnega vlaganja v prihodnost.

Nova medgeneracijska „pogodba“ temelji na treh razsežnostih: (1) *pravičnem oblikovanju politik*, ki vključuje dolgoročno razmišljanje in vidik mladih; (2) *pravičnih priložnostih*, ki združujejo generacije okoli skupnih ciljev za boljšo prihodnost, in (3) *pravičnih krajih*, ki spodbujajo medgeneracijsko pravičnost na vseh ozemljih.

4.1. Pravično oblikovanje politik – vključevanje dolgoročnega razmišljanja in vidika mladih

Pravično oblikovanje politik zahteva, da se poleg kratkoročnih ciljev sistematično upoštevajo tudi dolgoročni učinki odločitev. Zakoni, proračuni in reforme sčasoma sooblikujejo priložnosti, odločitve, ki jih sprejemamo danes, pa lahko prihodnjim generacijam prinesejo trajne koristi ali stroške. Upoštevanje dolgoročnejšega in systemskega vidika pomaga zagotoviti, da kratkoročne rešitve na dolgi rok ne povzročajo tveganj ali bremen, ki bi se jim bilo mogoče izogniti.

To vključuje pristope upravljanja, ki temeljijo na predvidevanju in dokazih. EU je s svojo agendo za boljše pravno urejanje vodilna na področju dobrega upravljanja in odločanja na podlagi predvidevanja²¹. Uporablja več orodij, kot so ocene učinka strateškega predvidevanja in javna posvetovanja, da bi z obravnavo kompromisov na podlagi dokazov lažje zgodaj prepoznali tveganja in pripravili podlago za izbiro politik. Ti pristopi podpirajo odpornejše in zanesljivejše politike v vseh sektorjih.

Pravično oblikovanje politik je odvisno tudi od zagotavljanja, da imajo tisti, na katere odločitve z dolgoročnim učinkom najbolj vplivajo, možnost sodelovati pri razpravah. To pomeni ustvarjanje smiselnih in sorazmernih priložnosti za mlade, da prispevajo k razpravam o politikah, ki sooblikujejo njihovo prihodnost.

Današnje odločitve imajo pogosto znatne učinke na prihodnje generacije, bodisi z gospodarskega, socialnega ali okoljskega vidika. S spodnjimi ukrepi se bo dodatno zagotovila dosledna vključenost dolgoročnih vidikov v oblikovanje politik.

Komisija bo za podporo pravičnemu oblikovanju politik:

1. **podprla krepitev opismenjevanja glede prihodnosti v javnih upravah** držav članic EU z objavo večjezičnega svežnja za oblikovanje politik, usmerjenih v prihodnost;
2. **okrepila uporabo strateškega predvidevanja pri oblikovanju politik**, na primer s podporo *Futures Balance Tool*, z umetno inteligenco podprtemu orodju za analizo politik, usmerjeno v prihodnost, ki se razvija v partnerstvu z laboratorijem ZN Beyond Lab;
3. **še naprej sistematično uporabljala mladinski test, vključno z dialogi z mladimi o politikah**, za ključne pobude delovnega programa Komisije, da bi preučila morebitni učinek novih politik na mlade;
4. **Evropski skupini za etiko v znanosti in novih tehnologijah (EGE) naložila** pripravo analiz in priporočil o pravični digitalni prihodnosti, umetni inteligenci in digitalnih javnih dobrinah;

²¹ OECD (2025), *Better Regulation Practices across the European Union 2025* (Prakse za boljše pravno urejanje v Evropski uniji 2025), OECD Publishing, Pariz, <https://doi.org/10.1787/6f007516>.

5. v začetku leta 2028 objavila poročilo o napredku v zvezi s strategijo za medgeneracijsko pravičnost, ki bo podlaga za prispevke EU k nadaljnjim ukrepom ZN v zvezi z izjavo o prihodnjih generacijah;
6. objavila časovni načrt za dolgoživost, namenjen evidentiranju vprašanj politik, povezanih s starostjo, za vse starostne skupine, da bi opredelili strateške priložnosti za aktivno oblikovanje daljšega, bolj zdravega in finančno varnega življenja.

Navdihujoče prakse v državah članicah EU

- **Primeri institucionalizacije dolgoročnega razmišljanja** so prisotni v različnih oblikah v številnih državah članicah EU, med drugim na Finskem (*odbor za prihodnost*²²), v Španiji (*nacionalni urad za predvidevanje in strategijo*²³) in na Malti (*varuh prihodnjih generacij*²⁴).
- **Številne države članice EU imajo posebne ocene regulativnega učinka na mlade** in/ali prihodnje generacije: Avstrija (*Wirkungsorientierte Folgenabschätzung*), Belgija/Flandrija (*JoKER*), Finska (*Lapsivaikutusten arviointi*), Francija (*Clause d'impact jeunesse*), Nemčija (*Jugend-Check*), Italija (*Valutazione di Impatto Generazionale*), Nizozemska (*Generatietoets*) in Švedska (*Barnkonsekvensanalys*).

4.2. Pravične priložnosti – združevanje generacij okoli skupnih ciljev za boljšo prihodnost

Pravične priložnosti zahtevajo, da si lahko otroci in mladi življenje ustvarijo na trdnih temeljih. Razmere v zgodnjem obdobju življenja močno vplivajo na poznejše izide, medtem ko se pomanjkljivosti, ki niso pravočasno odpravljene, sčasoma nakopičijo. Medgeneracijski pristop zato daje prednost zgodnjemu preprečevanju, ciljno usmerjeni podpori in dobro vodenemu prehodu v odraslost ter priznava, da se pravične priložnosti ustvarjajo vse življenje.

Politike, ki se osredotočajo na otroke in mlade, zlasti tiste iz prikrajšanih okolij in/ali tiste, ki se soočajo z diskriminacijo, so bistvene za zagotavljanje medgeneracijske pravičnosti. To vključuje trajne naložbe v razvoj v zgodnjem otroštvu, izobraževanje, usposabljanje in spretnosti, dostop do kulture, kulturno udejstvovanje in infrastrukturo, rekreativne dejavnosti, dostop do zdravstvenih storitev, dostop do stanovanj, prevoza in drugih bistvenih storitev ter ciljno usmerjeno podporo na ključnih prehodnih točkah v življenju, kot so zaključek šolanja, vstop na trg dela ali oblikovanje samostojnega gospodinjstva. Vključuje tudi spodbujanje finančne pismenosti, ki je bistvena za opolnomočenje mladih, da si zagotovijo finančno neodvisnost in finančno vključenost²⁵. Ti ukrepi z zgodnjim obravnavanjem tveganj in podporo pomoči potrebnim otrokom²⁶ pomagajo preprečiti, da bi se neenakosti utrdile, in dolgoročno zmanjšujejo pritisk na socialne sisteme. Da bi bili ti ukrepi učinkoviti, se ne smejo osredotočati zgolj na starost, temveč morajo upoštevati posebne potrebe ranljivih in prikrajšanih skupin.

Medgeneracijska pravičnost lahko obstaja le, če je bogastvo, ki ga ustvari družba, pravično porazdeljeno. Neenakosti pri porazdelitvi bogastva ter razlike pri obdavčitvi premoženja in dediščine v naših družbah vplivajo na to, kako se tveganja in priložnosti

²² Finski *odbor za prihodnost* je stalno parlamentarno telo, ki institucionalizira predvidevanje v upravljanje.

²³ Španski *nacionalni urad za predvidevanje in strategijo* usklajuje načrt „Španija 2050“, s čimer institucionalizira strateško predvidevanje v okviru upravljanja za uskladitev sedanjih politik z dolgoročnimi cilji medgeneracijske pravičnosti.

²⁴ Malteški *varuh prihodnjih generacij* je komisija na visoki ravni, ki nadzira vladne sektorje, da politike trajnostnega razvoja ne bi škodovala prihodnjim državljanom in državljanom.

²⁵ Ukrepi za spodbujanje finančne pismenosti so bili podrobneje opredeljeni v *sporočilu Komisije o strategiji EU za finančno pismenost*, COM(2025) 681 final.

²⁶ V skladu z načeli evropskega jamstva za otroke, *Evropsko jamstvo za otroke – zaposlovanje, socialne zadeve in vključevanje*.

prenašajo med generacijami. Odprava strukturnih ovir, ki nesorazmerno vplivajo na mlajše generacije, je tudi ključnega pomena, da se prekine medgeneracijski prenos prikrajšanosti, hkrati pa zagotavlja, da lahko starejši ohranijo varnost, vključenost in sposobnost, da prispevajo tudi, ko se postarajo. Cenovna dostopnost stanovanj, dostop do izobraževanja in usposabljanja, stabilne in nagrajujoče zaposlitvene poti, visokokakovostno zdravstveno varstvo, vključno z varstvom duševnega zdravja, ter zmožnost združevanja dela, učenja, zasebnega in družinskega življenja vplivajo na to, ali lahko mladi v celoti prispevajo k družbi in samozavestno načrtujejo prihodnost. V veliki meri omogočajo tudi medgeneracijsko sosedstvo, udejstvovanje in dialog.

Za prenos teh načel v prakso so potrebni ciljno usmerjeni, na dokazih temelječi ukrepi. V tem okviru se strategija osredotoča na krepitev analitične podlage za medgeneracijsko pravičnost z oblikovanjem posebnega *indeksa medgeneracijske pravičnosti*. Ta bo zasnovan tako, da bo zajemal neenakost priložnosti med sedanjimi generacijami in skozi čas, in sicer s spremljanjem metrik, ki so tesno povezane z medgeneracijsko pravičnostjo. Strategija bo prav tako okrepila državljansko udejstvovanje z združevanjem generacij okoli skupnih ciljev, krepitvijo medgeneracijskega dialoga in sodelovanja, krepitvijo glasu otrok in mladih ter preprečevanjem diskriminacije na podlagi starosti z izmenjavo najboljših praks med državami članicami.

Komisija bo za podporo pravičnim priložnostim:

1. **oblikovala indeks medgeneracijske pravičnosti**, da bi se opredelile priložnosti in vrzeli, zagotovila podlaga za odločitve o politikah ter spodbujala medgeneracijska pravičnost;
2. **podprla pripravo zbirke najboljših praks na področju starostne enakosti** s strani skupine na visoki ravni za nediskriminacijo, enakost in raznolikost, ki bo temeljila na prihodnji študiji o diskriminaciji na podlagi starosti v EU, ki vsebuje pregled nacionalnih akcijskih načrtov ali ukrepov na področju starostne enakosti;
3. **spodbujala skupne raziskovalne dejavnosti** za krepitev medgeneracijske pravičnosti v okviru programa Obzorje Evropa;
4. **organizirala demografski forum** kot prostor za izmenjavo in vzajemno učenje o obravnavanju demografskih sprememb;
5. **okrepila državljansko udejstvovanje – zlasti mladih –** s podporo participativnim in posvetovalnim procesom vključno prek:
 - a. spodbujanja medgeneracijskih dialogov, participativnega oblikovanja proračuna, participativnega predvidevanja, državljskih forumov in inovativnih spletnih orodij državljanske tehnologije;
 - b. organizacije evropskega tedna mladih 2026, posvečenega solidarnosti in pravičnosti;
 - c. ozaveščanja, zlasti okoli 16. novembra kot dneva medgeneracijske pravičnosti;
6. **okrepila razsežnost medgeneracijske pravičnosti v mladinskih in športnih politikah EU**, in sicer prek **strategije EU za mlade po letu 2027** in **delovnega načrta EU za šport**, hkrati pa bo s spoštovanjem pravic otrok v vseh ustreznih politikah EU²⁷ in na podlagi platforme EU za udeležbo otrok²⁸ **okrepila udeležbo otrok** pri oblikovanju politik EU.

Navdihujoče prakse v državah članicah EU

²⁷ Strategija EU o otrokovih pravicah, COM(2021) 142 final.

²⁸ Platforma EU za udeležbo otrok | Evropska unija.

- Na Nizozemskem akcijski program „Obetaven začetek“ zagotavlja podporo otrokom in njihovim staršem v prvih 1 000 dneh.
- V Belgiji se s stanovanjskim projektom CALICO v Bruslju, ki ga financira EU, podpirajo medgeneracijska solidarnost, stanovanjske možnosti za ženske in cenovno dostopno lastništvo.
- Na Poljskem se z vrtnarskimi delavnicami „Skupaj s starejšimi“ spodbujajo medgeneracijske vezi in povezovanje skupnosti kot del projekta Evropske solidarnostne enote.

4.3. Pravični kraji – zagotavljanje medgeneracijske pravičnosti na vseh ozemljih

Na medgeneracijsko pravičnost vplivajo ne le starost, spol in socialno-ekonomsko ozadje, temveč tudi kraj bivanja. Kraj bivanja ljudi močno vpliva na njihov dostop do izobraževanja, kulture, zaposlitev, stanovanj, storitev, digitalne infrastrukture, mobilnosti in priložnosti za demokratično in družbeno udeležbo. Zaradi teritorialnih razlik med mestnimi in podeželskimi območji, čezmejnimi regijami in prikrajšanimi soseskami se lahko neenakosti sčasoma še povečajo.

Teritorialni vidik medgeneracijske pravičnosti se osredotoča na zagotavljanje, da različne generacije niso prikrajšane zaradi geografskega vidika. Zato so potrebne politike, ki upoštevajo lokalne razmere in vpliv na podnebje ter vlagajo v dolgoročno sposobnost krajev, da podprejo priložnosti za vse generacije. Dostop do cenovno dostopnih in trajnostnih stanovanj, kakovostnih javnih storitev, vključno s socialnimi storitvami in storitvami oskrbe, prevoza, digitalne povezanosti, socialne infrastrukture in rekreacijskih zmogljivosti je ključnega pomena za to, ali lahko ljudje ostanejo, se vrnejo ali si ustvarijo prihodnost v svojih skupnostih. Hkrati izobraževalna mobilnost in prosto gibanje delavcev izboljšujeta priložnosti, zlasti za mlade, omogočata prenos spretnosti in znanja ter podpirata dolgoročno trajnostno konkurenčnost in rast.

Krepitev medgeneracijskih povezav na lokalni ravni prispeva tudi k odpornosti in socialni koheziji. Skupnostni objekti, skupni javni prostori in lokalne storitve lahko podpirajo interakcijo med starostnimi skupinami, zmanjšujejo izolacijo in spodbujajo medsebojno podporo, zlasti na območjih, ki se soočajo z demografskimi spremembami ali gospodarskim prehodom. Z izboljšanjem dostopa ljudi do kulture in njihovega udejstvovanja v njej se spodbujajo skupne vrednote in socialna kohezija ter opolnomočajo vse generacije.

Zagotavljanje pravičnih krajev pomeni ciljno usmerjene lokalne ukrepe, ki se izvajajo v sodelovanju z lokalnimi in regionalnimi organi in s katerimi se krepijo priložnosti za mlajše generacije, podpira zdravo in aktivno staranje v lokalnih skupnostih ter spodbujajo izmenjava izkušenj med območji in pobude, ki krepijo medgeneracijske povezave znotraj skupnosti.

Komisija bo za podporo pravičnim krajem:

1. začela izvajati pobudo *Glasovi prihodnosti*, in sicer skupaj z Odborom regij, ter lokalne in regionalne organe povabila, naj sodelujejo pri sooblikovanju prihodnosti svojih regij (napovedano v evropskem ščitu za demokracijo);
2. spodbujala navdih, povezovanje in medsebojno skrb z vzpostavljanjem medgeneracijskih partnerstev s knjižnicami, muzeji, športnimi organizacijami in skupnostnimi centri ter s kulturnimi, akademskimi, ustvarjalnimi in v prihodnost usmerjenimi programi, kot so:
 - a. spodbujanje medgeneracijskih kulturnih izmenjav in vključevanja v skladu s kulturnim kompasom za Evropo,

- b. poudarjanje vključujočih, dostopnih in trajnostnih prometnih rešitev za vse generacije v okviru evropskega tedna mobilnosti 2026,
 - c. spodbujanje medgeneracijskih dejavnosti prek športa, zlasti pobud, ki združujejo generacije ter lajšajo dostop do športa in telesne dejavnosti za vse generacije – s športno nagrado EU #BeActive v kategoriji „med generacijami“;
3. **varovala in obnovljala javne prostore za okrepljeno socialno kohezijo in trajnostnost** v okviru *pobude novi evropski Bauhaus* in njenih dejavnosti, ki jih vodi skupnost, ter prek znanja o vlogi javnih prostorov za demokratično odpornost.

Navdihujoče prakse v državah članicah EU

- **Projekt Phōnē** – Giving Minority Languages a Voice (Glas manjšinskih jezikov) se **po vsej Evropi** osredotoča na spodbujanje kulturne in jezikovne raznolikosti s povezovanjem govorcev manjšinskih jezikov iz vse Evrope ter spodbujanjem medgeneracijskega pripovedovanja zgodb in skupnostnih gledaliških produkcij.
- **V Sloveniji se v okviru projekta Utrip evropske literature** prevajajo in promovirajo sodobna evropska dela, da bi se spodbudili evropska identiteta in vključenost, pri čemer se prek medgeneracijskega sodelovanja in digitalnih medijev nagovarja občinstvo vseh starosti.
- Program **Prostovoljci evropske dediščine po vsej Evropi** oživlja območja varstva dediščine s tečaji usposabljanja „Tradicionalne obrti v praksi“, ki povezujejo generacije in kulture ter prikazujejo trajnostne prakse varstva dediščine za odpornost proti podnebnim spremembam.
- **V Franciji pobuda *La république des hyper voisins*** združuje prebivalce pariške soseske, ki enkrat letno organizirajo dogodek, na katerega so povabljeni vsi, da bi se ob skupnem obroku na ulici medsebojno povezali.

5. Vključevanje medgeneracijske pravičnosti v politike EU

Medgeneracijska pravičnost ni novo področje politike. Je poziv k jasnejši preučitvi dolgoročnih posledic obstoječih odločitev in zagotovitvi, da se stroški, tveganja ali omejitve naših današnjih odločitev ne bodo prenašali z ene generacije na drugo.

Vključevanje medgeneracijske pravičnosti v oblikovanje politik je eden ključnih ciljev te strategije. Če se ne upošteva sistematično pri oblikovanju, izvajanju in ocenjevanju politik, ne more biti učinkovita. Medgeneracijske pravičnosti zato ne bi smeli obravnavati kot ločeno področje politike, temveč kot vodilno načelo, na katerem temeljijo vse naše politike in poraba. Zato moramo med drugim mlade zaščititi ne le s pametnimi naložbami, ampak tudi tako, da poskrbimo, da jim ne bo treba odplačevati dolgov iz preteklosti. Potrebna so orodja, ki zagotavljajo, da so reforme, ki jih začnemo danes, zasnovane z mislijo na njihov dolgoročni učinek. Prav tako je treba zagotoviti, da so interesi starejših vključeni v oblikovanje politik. Ta pristop se odraža v *večletnem finančnem okviru* (zlasti prek Evropskega socialnega sklada plus²⁹) ali *evropskem semestru*, ki je okvir za usklajevanje gospodarske politike in politike zaposlovanja v EU, s sprejemanjem dolgoročnih reform, ki so ustrezne in trajnostne. V tem okviru lahko Evropska komisija kot delodajalec daje zgled s krepitvijo svoje zavezanosti ničelni toleranci do diskriminacije na podlagi starosti in s spodbujanjem medgeneracijskega sodelovanja na delovnem mestu.

²⁹ Evropski socialni sklad plus lahko podpre številne ukrepe, s katerimi se blaži vpliv demografskih sprememb, kot so dostop do zaposlitve (tudi za starejše, mlade in ženske), dostop do storitev otroškega varstva in dolgotrajne oskrbe, izobraževanja in spretnosti ter izvajanje jamstev za otroke in mlade. Ta poudarek je dodatno okrepljen v predlogih Komisije za naslednji večletni finančni okvir, s katerimi se uvaja poseben člen ESS o demografskih spremembah.

EU že deluje na številnih področjih z namenom zagotavljanja pomembnih dolgoročnih učinkov. Namen tega oddelka je torej poudariti, kje vključitev medgeneracijskega vidika prinaša jasno dodano vrednost, povečuje skladnost ter podpira trajnostnost in legitimnost ukrepov EU glede na njeno zavezanost paktu za prihodnost in izjavi o prihodnjih generacijah.

... s povečanjem konkurenčnosti brez izčrpavanja virov

Medgeneracijska pravičnost je odvisna od sposobnosti Evrope, da dolgoročno ohrani svojo konkurenčnost, inovativnost in gospodarsko odpornost. Da bi zaščitili dobrobit prihodnjih generacij, je treba rast spodbujati na način, ki ne izčrpa virov, od katerih je njihova dobrobit odvisna. Z naložbami v industrijske panoge, usmerjene v prihodnost, se ustvarjajo kakovostna delovna mesta v Evropi, krepi trajnostna konkurenčnost ter podpirata vodilna strateška avtonomija in trdno, konkurenčno gospodarstvo. Trajnostne gospodarske in industrijske politike, ki so pripravljene na prihodnost in spodbujajo konkurenčne trge, so ključne za kakovostno zaposlovanje in vzdržne javne finance. Naložbe v infrastrukturo in inovativna podjetja so prav tako bistvene za povečanje priložnosti za sedanje in prihodnje generacije.³⁰ S podporo produktivnosti, strateški avtonomiji in razvoju v prihodnost usmerjenih industrijskih panog konkurenčnost prispeva k medgeneracijski pravičnosti, saj zagotavlja, da bodo prihodnje generacije podedovale močna kapitalska, družbena in okoljska sredstva ter trdno in prilagodljivo gospodarsko osnovo.

... z vlaganjem v ljudi in spodbujanjem močnega evropskega socialnega modela

Medgeneracijska pravičnost je močna tam, kjer politike krepijo sposobnost ljudi za sodelovanje, prilagajanje in načrtovanje v vseh življenjskih obdobjih. To pomeni močne sisteme socialne zaščite in oskrbe, v katerih se lahko vsakdo v vseh življenjskih obdobjih zaneša na podporo, ko jo potrebuje³¹.

Spretnosti in vseživljenjsko učenje so osrednjega pomena pri zagotavljanju, da se lahko vse generacije prilagodijo gospodarskim in tehnološkim spremembam, hkrati pa se starejšim delavcem omogoči, da ostanejo aktivni. Pobude EU, kot sta *Unija spretnosti* in *evropski izobraževalni prostor*, pomagajo državam članicam pri predvidevanju potreb po spretnostih in odzivanju nanje, spodbujanju izpopolnjevanja in preusposabljanja za podaljšanje delovne dobe, odpravljanju vrzeli v digitalnih spretnostih, posodabljanju sistemov izobraževanja in usposabljanja ter po potrebi privabljanju talentov zunaj Evrope³². *Pobuda Modra preproga*, vključena v strategijo EU za zagonska podjetja in podjetja v razširitveni fazi, podpira privabljanje in zadržanje visoko usposobljenih strokovnjakov, študentov in raziskovalcev v okviru pobude *Izberi Evropo*.

Močne kulturne in športne politike imajo osrednjo vlogo pri spodbujanju medgeneracijske pravičnosti, krepitvi socialne vključenosti in podpiranju dolgoročne vzdržnosti s spodbujanjem udeležbe, solidarnosti in skupnih vrednot med starostnimi skupinami.

³⁰ Glej na primer *evropsko industrijsko strategijo*, *kompas za konkurenčnost* ali *Strategijo EU za zagonska podjetja in podjetja v razširitveni fazi*.

³¹ Programi EU, kot je program *EU za zdravje*, ali pobude, kot je *načrt za kakovostna delovna mesta*, prihajajoča *strategija za boj proti revščini*, okrepljeno *evropsko jamstvo za otroke*, *evropska strategija oskrbe* in *poročilo Sveta o dostopu do cenovno dostopne visokokakovostne dolgotrajne oskrbe* so namenjeni krepitvi dostopa do oskrbe in podpori oskrbovalcem, spodbujanju kakovostnih delovnih mest, zagotavljanju dostopa do ključnih storitev in zaščite ter prekinitvi kroga revščine.

³² Namen *Unije spretnosti*, ki jo je Komisija sprejela leta 2025, je podpreti razvoj kakovostnih, vključujočih in prilagodljivih sistemov izobraževanja, usposabljanja in spretnosti, da bi lahko ljudje po vsej Evropi pridobili spretnosti, ki jih potrebujejo za uspeh, ter povečati konkurenčnost EU, in sicer s pobudami, kot so program podpore za temeljne spretnosti, agenda EU za učitelje in mentorje, evropska zaveznitva šol ter načrt za prihodnost digitalnega izobraževanja in spretnosti do leta 2030.

Programi EU, kot je Erasmus+, podpirajo razvoj spretnosti, aktivnega državljanstva in vseživljenjsko učenje za vse starostne skupine, pomagajo spodbujati razvoj socialnih in medkulturnih kompetenc, kritičnega mišljenja in medijske pismenosti ter (zlasti prek mladinskega dela programa) spodbujajo medgeneracijsko pravičnost in učenje. *Evropska solidarnostna enota*³³ podpira medgeneracijske skupine prostovoljcev na lokalni in regionalni ravni pri pridobivanju spretnosti, ključnih kompetenc in evropskih vrednot, s čimer prispeva k medgeneracijski solidarnosti in pravičnosti.

Cenovna dostopnost stanovanj se je pokazala kot precej izrazit medgeneracijski izziv³⁴. Mladi se vse pogosteje soočajo z ovirami pri dostopu do socialnih, dobro povezanih in cenovno dostopnih stanovanj, številni starejši pa živijo sami ali v neustreznih razmerah. Ukrepi EU prispevajo z naložbami, omogočitvenimi ukrepi, spodbujanjem reform in ciljno usmerjenimi pobudami, ki izboljšujejo dostop do cenovno dostopnih in ustreznih stanovanj ter dopolnjujejo prizadevanja na nacionalni, regionalni in lokalni ravni.

Tudi starajoče se družbe odpirajo medgeneracijska vprašanja v zvezi z ustreznostjo in vzdržnostjo pokojnin, zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe, pri čemer medgeneracijska pravičnost pomeni, da se ustreznost uravnoteži s fiskalno vzdržnostjo³⁵. Za reševanje izzivov, ki izhajajo iz demografskih sprememb in sprememb na trgu dela, je potrebna obsežna kombinacija politik, vključno z okrepitevijo dodatnih pokojninskih načrtov, da se upokojujencem zagotovi dodatni dohodek v starosti³⁶.

Strategija za unijo pripravljenosti³⁷ v skladu z Niinistöjevim poročilom „Safer Together – A path towards a fully prepared Union“ (Varnejši skupaj – pot k popolnoma pripravljeni Uniji)³⁸ spodbuja vsedružbeni pristop k pripravljenosti in varnosti z ukrepi, namenjenimi mlajšim in starejšim generacijam ter ranljivim osebam.³⁹

Evropski ščit za demokracijo in strategija EU za civilno družbo sta namenjena krepitvi demokratične odpornosti s sprejetjem vsedružbenega pristopa, med drugim s krepitvijo državljanskega udejstvovanja in medgeneracijskih povezav⁴⁰. Zaščita celovitosti današnjega demokratičnega sistema prispeva k zagotavljanju, da bodo prihodnje generacije podedovale politično okolje, ki temelji na preglednosti, udeležbi in odgovornosti, kar je temeljni pogoj za medgeneracijsko pravičnost.

... s spodbujanjem dvojnega prehoda v okviru omejitev planeta

Zeleni in digitalni prehod EU imata jasne medgeneracijske posledice. Zaradi njiju je potreben ponovni razmislek o tem, kako EU uporablja vire, varuje svoje ekosisteme, opremlja

³³ *Evropska solidarnostna enota* |Evropski mladinski portal.

³⁴ Evropski državljanski forum o medgeneracijski pravičnosti je poudaril pomen *varnih domov, močnih skupnosti in dostojnega življenja za vse generacije*.

³⁵ Komisija bo leta 2027 objavila več poročil o sistemih socialne zaščite. V poročilu o ustrezni socialni zaščiti v starosti bo celovito preučeno, kako evropski sistemi socialne zaščite pomagajo varovati življenjski standard starejšega prebivalstva s pokojninskimi politikami, politikami na področju dolgotrajne oskrbe in s tem povezanimi politikami, poročilo o staranju prebivalstva za leto 2027 pa bo osredotočeno na napovedi, ki prikazujejo učinek staranja prebivalstva na gospodarstvo in proračun v dolgoročnem obdobju do leta 2080.

³⁶ Komisija je novembra 2025 izdala nabor pobud za spodbujanje razvoja in uporabe dodatnih pokojnin v državah članicah, vključno z *priporočilom Komisije o sistemih za sledenje pokojninam, informativnih straneh za pokojnine in samodejnem članstvu*, C/2025/9300 final.

³⁷ *Strategija za unijo pripravljenosti*.

³⁸ *Safer together: A path towards a fully prepared Union - European Commission* (Varnejši skupaj: pot k popolnoma pripravljeni Uniji – Evropska komisija).

³⁹ Glej na primer ukrep 29 o šolskih učnih načrtih, ukrep 30 o programih za mlade in ukrep 27 o ozaveščanju javnosti o tveganjih in grožnjah, ki vključuje tudi del o ranljivih osebah.

⁴⁰ *Evropski ščit za demokracijo in strategija EU za civilno družbo*.

delavce, podjetja in državljane, zagotavlja konkurenčnost in spoštuje ekološke omejitve, v okviru katerih bodo morale živeti prihodnje generacije.

Podnebne in okoljske politike EU so v središču ukrepov EU za zaščito planeta za prihodnje generacije. Medgeneracijski vidiki so neločljivo povezani s podnebno politiko, saj vsaka zamuda pri ukrepanju pomeni višje stroške za prihodnje generacije. Namen vodilnih pobud *evropski zeleni dogovor* in *evropski pakt za oceane* je doseči podnebno nevtralnost, zmanjšati emisije in porabo omejenih virov, zmanjšati onesnaževanje, povečati krožnost, zaščititi biotsko raznovrstnost ter podpreti zeleni prehod v vseh sektorjih, da bi oblikovali konkurenčno gospodarstvo. Vesoljska sredstva v lasti EU, kot sta *Copernicus* in *Galileo*, zagotavljajo podatke z neprimerljivo natančnostjo ter omogočajo spremljanje in informirano odločanje. *Evropski podnebni pakt* združuje skupnosti, posameznike in organizacije iz vse EU in iz različnih generacij, da bi izmenjali najboljše prakse, razvili podnebne rešitve in pomagali graditi čisto in uspešno Evropo. *Strategija za unijo pripravljenosti* poziva h krepitvi prostovoljstva, državljskih spretnosti in spretnosti pripravljenosti. *Mehanizem za pravični prehod*, vključno s *Skladom za pravični prehod* in *Platformo*, ter *Socialni sklad za podnebje* pomagajo preprečevati nove neenakosti s podporo regijam, skupnostim, ranljivim gospodinjstvom, uporabnikom prevoza in malim podjetjem, na katere prehod najbolj vpliva, s čimer zagotavljajo, da pri doseganju podnebne nevtralnosti ne bo nihče zapostavljen⁴¹. Pobude, kot sta *modri medgeneracijski program Vseatlantskega zavezništva za raziskovanje oceanov* in *inovacije* ter *program EU za mlade ambasadorje biogospodarstva*, opolnomočajo mlade, da sodelujejo v političnih razpravah o oceanih in vodi, trajnostnih prehranskih sistemih in biogospodarstvu. V prihodnji platformi EU za deležnike za odpornost v zvezi z vodo so v skladu s *strategijo za odpornost v zvezi z vodo* mesta zagotovljena tudi predstavnikom mladih.

Digitalna preobrazba in pojav umetne inteligence (UI) sta za Evropo jasni priložnosti, da izboljša dobrobit svojih državljanov, spodbuja trajnostne inovacije, krepí evropski znanstveni sistem in poveča svojo konkurenčnost. Pobude EU na področju digitalnih znanj in spretnosti k temu prispevajo tako, da podpirajo digitalno pismenost, pravično prehajanje na trgu dela in odgovorno uporabo umetne inteligence na načine, ki bodo ključni za razvoj delovne sile prihodnosti. EU gradi tudi ugoden ekosistem, da bi spodbudila prebojne inovacije na področju novih tehnologij, kot so umetna inteligenca, nevrotehnologija in kvantna tehnologija, ki so osredotočene na človeka, etične in temeljijo na pravicah⁴². Za medgeneracijsko pravičnost v digitalni dobi je zato treba zagotoviti širok dostop do digitalne infrastrukture, vključujoč razvoj spretnosti v vseh starostnih obdobjih, zlasti za starejše, ter na človeka osredotočeno uvajanje umetne inteligence in inovacij, ki ne poglobljajo razlik, temveč povečujejo priložnosti⁴³. V skladu s tem je Komisija začela izvajati pilotni program nepovratnih sredstev manjše vrednosti za projekte medgeneracijskega učenja na področju medijske pismenosti.

Vesoljska tehnologija podpira dostop do bistvenih storitev, gospodarsko rast in okoljsko odpornost. Trenutno je področje vesolja vse bolj obremenjeno, kar povečuje tveganja za naša vesoljska sredstva in varnost. Pobude, kot sta *akt EU o vesolju* in *vizija za vesoljsko gospodarstvo*, so ključnega pomena za zagotovitev, da se prihodnjim generacijam zagotovi varno, zaščiteno in trajnostno vesolje.

⁴¹ Komisija je maja 2025 objavila prvo *priporočilo o odpravljanju prometne revščine*. V njem sta bila poudarjena ključna vloga prevoza pri spodbujanju gospodarskega razvoja, blaginje in socialne pravičnosti, saj podpira dostop do kakovostnih delovnih mest, tudi za ljudi, ki jim grozita revščina in socialna izključenost, ter nekatere ranljive družbene skupinami, pa tudi njegov prispevek h krepitvi medgeneracijske pravičnosti in solidarnosti.

⁴² Glej na primer *Uredbo (EU) 2024/1689*, ki zagotavlja, da so sistemi umetne inteligence varni in zaupanja vredni ter spoštujejo temeljne pravice, hkrati pa spodbujajo inovacije.

⁴³ Evropski državljanski forum o medgeneracijski pravičnosti je poudaril pomen *določitve meja za uporabo umetne inteligence, da se zagotovijo odgovoren dostop in etični standardi ter zmanjšajo morebitna tveganja*.

... z doseganjem učinka prek ukrepov na lokalni in svetovni ravni

Medgeneracijska pravičnost je še posebej pomembna tam, kjer je ogrožen dostop do sredstev za preživetje, sredstev in priložnosti. V kmetijskem, ribiškem in podeželskem sektorju starajoča se delovna sila in velike vstopne ovire ogrožajo dolgoročno spodobnost preživetja. Politike EU podpirajo generacijsko pomladitev z izboljšanjem dostopa do zemljišč in morja, financ, usposabljanja in prenosa znanja ter s krepitvijo podeželskih in obalnih območij kot okolij, kjer si lahko mladi ustvarijo uspešno prihodnost⁴⁴.

Na lokalni in regionalni ravni močne, povezane skupnosti pomagajo pri prenosu dolgoročnih politik v življenjske izkušnje, podpirajo sodelovanje med starostnimi skupinami, krepijo vključenost in zmanjšujejo izolacijo, zlasti v kontekstu demografskih sprememb,⁴⁵ urbanizacije⁴⁶ ali teritorialne prikrajsanosti. Dostop do storitev, mobilnosti, skupnih javnih prostorov ter lokalne družbene in kulturne infrastrukture vpliva na polno udejstvovanje ljudi različnih generacij v gospodarskem, družbenem in demokratičnem življenju. Ukrepanje EU, zlasti prek kohezijske in kmetijske politike, podpira nacionalne, regionalne in lokalne organe pri krepitvi odpornosti na ravni skupnosti s teritorialnimi naložbami, vključujočim razvojem mestnih, obalnih in podeželskih območij⁴⁷ ter izboljšanim dostopom do storitev. Namen tega ukrepanja je zagotoviti *pravico do bivanja* in uspeha povsod, kjer so si ljudje ustvarili dom.

Na svetovni ravni pristop EU temelji na nedavnih večstranskih zavezah. Na vrhu ZN o prihodnosti so EU in njene države članice podprle pakt za prihodnost in izjavo o prihodnjih generacijah, ki poudarjata pomen multilateralizma in spodbujanja na pravilih temelječega mednarodnega reda, v središču katerega so ZN in njihovo spodbujanje miru⁴⁸. Zadnje javnomnenjske raziskave in evropski državljanski forumi kažejo, da sta *varnost in obramba* EU med najbolj perečimi vprašanji za Evropejce, zlasti za mlade. Doseganje strateške avtonomije v EU, ki svojim državljanom zagotavlja varnost in mir, ne da bi jih omejevali nestabilnost, odvisnost in konflikti, je naložba za vse sedanje in prihodnje generacije. Strategija *Global Gateway*, strategija EU za zunanje naložbe, zagotavlja, da dolgoročne naložbe prispevajo k uresničevanju ciljev javnih politik v partnerskih državah, ki temeljijo na medgeneracijski pravičnosti, in sicer s spodbujanjem lokalnih spretnosti, udejstvovanjem mladih, poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem ter dostojnimi delovnimi mesti, prispevanjem k bolj zelenim in zdravim družbam ter zmanjševanjem večrazsežnostnih neenakosti. Cilj globalnega ukrepanja EU na področju podnebja je spodbuditi mednarodno sodelovanje za uresničitev Pariškega sporazuma in zagotovitev trajnostnega okolja za prihodnje generacije.

Krepitev odnosov s širšim sosodstvom EU ter obrambne pripravljenosti in zmogljivosti prek instrumenta SAFE je naložba v mirno prihodnost. Okviri sodelovanja, kot je *pakt za Sredozemlje*, podpirajo skupne pobude, ki spodbujajo naložbe v spretnosti, gospodarski razvoj,

⁴⁴ Namen *strategije za generacijsko pomladitev v kmetijstvu* je podvojiti delež mladih in novih kmetov ter zagotoviti, da bo kmetijstvo ostalo inovativno, konkurenčno in odporno. To se ujema tudi z mnenjem evropskega državljanskega foruma o medgeneracijski pravičnosti, ki je poudaril pomen krepitve trajnostnega kmetijstva z večjo finančno podporo EU ter prehransko varnostjo in suverenostjo. Generacijska pomladitev delovnih mest, povezanih z oceani, bo obravnavana v *viziji za ribištvo in akvakulturo do leta 2040* (2026) in *strategiji modre generacijske pomladitve* (2027).

⁴⁵ V *naboru orodij za demografijo* iz leta 2023 so izpostavljena tveganja, ki jih staranje prebivalstva EU prinaša za njeno dolgoročno konkurenčnost. Orodja EU združuje z nacionalnimi in regionalnimi politikami za opolnomočenje vseh generacij, da bi uresničile svoje življenjske odločitve in razvile svoj potencial v gospodarstvu in družbi na splošno.

⁴⁶ Z *agendo EU za mesta iz leta 2025* se krepi teritorialna in mestna razsežnost politik EU ter racionalizira obstoječa podpora mestnim območjem. Poleg tega *misija za podnebno nevtralna in pametna mesta* v okviru programa *Obzorje Evropa* krepi družbeno odpornost in inovacije, saj se izrecno osredotoča na državljansko udejstvovanje in upravljanje z več deležniki.

⁴⁷ Da bi lahko podeželska območja ohranila te ključne vloge, je Evropska komisija leta 2025 objavila *dolgoročno vizijo za podeželska območja EU* do leta 2040. Podobne strategije za obalne skupnosti in otoke so predvidene v letu 2026.

⁴⁸ Evropski državljanski forum o medgeneracijski pravičnosti je poudaril pomen *krepitve diplomacije in vloge EU pri ohranjanju miru kot glavnega orodja za reševanje konfliktov*.

odpornost in socialno kohezijo po vsej regiji ter priznavajo vlogo ljudi – zlasti mladih – kot gonilne sile inovacij in skupne blaginje.

Tudi **širitev EU** je ena najpomembnejših dolgoročnih naložb EU. Verodostojen, pravičen in na dosežkih temelječ širitveni proces krepi mir, stabilnost in priložnosti ter širi možnosti za mlade v sedanjih državah članicah, v državah kandidatkah in potencialnih državah kandidatkah. V tem smislu je širitev tako medgeneracijska kot tudi geopolitična zaveza. V skladu s cilji Komisije bodo države kandidatke in potencialne države kandidatke povabljene k sodelovanju pri ukrepih, predstavljenih v tej strategiji, skupaj z državami članicami EU, kjer koli bo to mogoče in izvedljivo.

6. Naslednji koraki – sodelovanje za medgeneracijsko pravičnost

Medgeneracijska pravičnost ni ena sama politika, temveč način oblikovanja politik, ki dosledno upošteva dolgoročne učinke in si prizadeva zagotoviti, da odločitve, sprejete danes, ne bodo ogrozile dobrobiti v prihodnosti, temveč jo bodo izboljšale.

Spodbujanje medgeneracijske pravičnosti zahteva premišljena in trajna prizadevanja skozi čas, ne pa zgolj enkratne reforme. Zahteva ponavljajoče se, premišljene in prilagodljive pristope, ki se lahko razvijajo v skladu s spreminjajočimi se potrebami, dokazi in okoliščinami ter so vključeni v obstoječe procese oblikovanja politik.

V tem procesu lahko Evropska komisija daje zgled z uporabo načel, ki jih spodbuja, in z učinkovitim izkoriščanjem obstoječih orodij za boljše vključevanje dolgoročnih vidikov v svoje delo. Napredek bo odvisen od sodelovanja med institucijami EU in z državami članicami ter od udeleževanja na regionalni in lokalni ravni.

Medgeneracijska pravičnost se že odraža v številnih pobudah, praksah in izbirah politike EU. Ta strategija temelji na tem, pri čemer podpira večjo skladnost, prepoznavnost in izmenjavo izkušenj ter vzpodbuja razmislek o tem, kako bi bilo mogoče v obstoječih okvirih okrepiti dolgoročne vidike.

Komisija poziva Evropski parlament in Svet EU, naj v okviru svojih nalog preučita, kako bi lahko medgeneracijske vidike še dodatno upoštevali pri oblikovanju politik. Države članice EU se spodbuja, naj še naprej vključujejo dolgoročno razmišljanje v javno odločanje v skladu z nacionalnimi okviri in pristojnostmi ter povečajo ozaveščenost o različnih vidikih medgeneracijske pravičnosti.

Z okrepitevijo teh pristopov lahko EU preide z načel k doslednejši praksi, s tem pa izboljša zmogljivost javnih politik za uravnoteženje sedanjih potreb s prihodnjimi odgovornostmi ter za podporo boljšim izidom za sedanje in prihodnje generacije.